

Як вибудувати індивідуальну освітню траєкторію поступу учня

Методика здійснення формувального і підсумкового оцінювання

Лариса ШРАМКО, тренерка НУШ, учитель-методист, учителька початкових класів, заступниця директора з НВР, Сумська ЗОШ I–III ст. № 13 імені А. С. Мачуленка

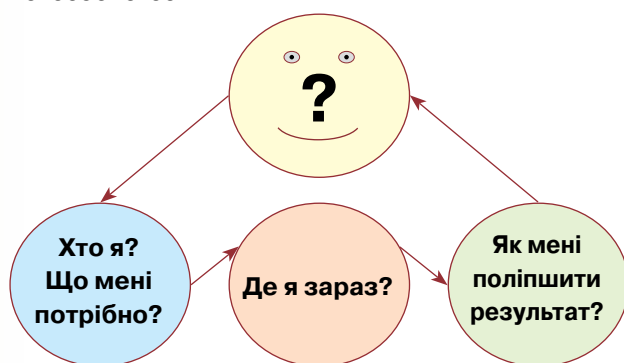

Курс розвитку сучасного освітнього процесу в напрямі формування компетентностей зумовлює перегляд основних підходів до оцінювання навчальних досягнень учнів. Стандартні тести і перевірні роботи, основною метою яких було виявити, чого *не* знають чи *не* вміють робити школярі, відходять у минуле. Тепер провідні позиції посідає формувальне оцінювання, яке фокусується на аналізі того, що знають і вміють робити учні, та методах корекції їх навчального поступу.

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Сутність поняття

Формувальне оцінювання — це інтерактивний критерій поступу дитини в освітній діяльності. Завдяки йому можна відстежувати рівень опанування учнями змісту навчального матеріалу та вибудувати індивідуальну освітню траєкторію розвитку кожної особистості.

“Наче вулик наша школа. Вся гуде вона, як рій. І здається, що довкола розцвітають квіти мрій,” — так про школу писав Д. Павличко. Аби розквітла рослина, необхідно дібрати якісне насіння, добрива, організувати хороший догляд, створити умови тощо. Такий підхід суголосний з ідеями формувального оцінювання. Щоб дати можливість “розквітнути” кожній дитині, необхідно уважно стежити за її зростанням/розвитком і створювати для цього відповідні умови.

Отож при формувальному оцінюванні слід дотримуватися таких принципів:

- чітко і зрозуміло для учнів формулювати вимоги до навчальних результатів;
- укласти перелік орієнтовних досягнень відповідно до можливостей дітей;
- створювати умови для найповнішої реалізації учнями своїх задатків/здібностей;
- не висловлювати негативного оцінювання;
- розвивати позитивне ставлення учнів до себе, впевненість у власних здібностях і можливостях;
- активно залучати дітей до самооцінювання і взаємооцінювання;
- постійно підтримувати зворотний зв'язок у системі “педагог – учень”.

Особливо важливим під час здійснення формувального оцінювання є зворотний зв'язок педагога з учнем. Саме вчитель забезпечує формування внутрішньої мотивації до навчання, аналізує, що дитині вдається, висловлює похвалу й підтримку, акцентуючи увагу на сильних сторонах діяльності, уникаючи негативних коментарів і суджень. Він заохочує дитину до самостійного аналізу своїх досягнень, окреслення напрямів діяльності, що сприятимуть покращенню результату, сам оцінює якість роботи і радить, як досягти успіху. Це підтримує учня в разі виникнення труднощів, спонукає його бути активним учасником освітнього процесу.

Управління і методична служба

У 1-му класі необхідно акцентувати увагу дитини тільки на навчальних досягненнях. Системну роботу над помилками можна розпочинати лише в 2-му класі. Недопустимо проводити рейтинги, змагання між учнями на краще виконану роботу, відзначати успіхи дитини нагородами чи призами. Порівнювати досягнення учня можна лише з його власними попередніми напрацюваннями.

Мета формувального оцінювання:

- поліпшення результатів навчання кожного учня;
- залучення дітей до самоаналізу навчальної діяльності, до самостійного вивчення помилок і шляхів їх уникнення;
- прогнозування можливих наслідків й очікуваних результатів навчання.
- коригування методик, технологій та інструментів навчання учнів.

Структурні складники

Важливий елемент формувального оцінювання — **визначення навчальних цілей уроку й вироблення критеріїв оцінювання**. Педагог має озвучити їх до початку роботи над завданням. Важливо, аби критерії були зрозумілі учням і відповідали вимогам освітньої програми. Виконану навчальну роботу наставник повинен оцінювати тільки відповідно до них.

Наприклад

При вивченні теми “Велика буква” було визначено показники, які враховуватимуть при оцінюванні рівня виконання завдання.

- Правильність підкреслення у тексті слів, які вказують на власні назви.
- Правильність добору власних назв до загальних.
- Уміння скласти два питальні речення за змістом попереднього.
- Розкриття в реченні ставлення учня до свого домашнього улюбленця.
- Дотримання вимог до каліграфічного написання літер і їх з’єднань.

Після виконання учнями завдання педагог має, перш за все, дати позитивну оцінку роботі дітей, відзначивши ті моменти, які виконані правильно. І лише потім непрямим способом проаналізувати недоліки/помилки, як-от: запропонувати доповнити відповідь або щось змінити. (“Цікава робота. Бачу, що в тебе багато домашніх тварин, і ти правильно записав їхні клички. Напиши ще, будь ласка, про своє ставлення до якогось домашнього улюбленця.”)

Формувальне оцінювання — це **безперервний моніторинг індивідуального поступу учнів**, спрямований на поліпшення якості навчання завдяки прийнятим педагогом та учнями рішенням про наступні кроки в навчанні.

При формувальному оцінюванні враховують такі **показники**:

- рівень знань здобувачів освіти;

- ставлення учнів до фактів, явищ, подій, міжсуб’єктних зв’язків тощо;
- практичні вміння;
- поведінкові наміри.

Формувальне оцінювання здійснюють шляхом отримання зворотного зв’язку щодо сприйняття і розуміння учнями навчального матеріалу. Серед них найпопулярнішим є тестування.

Методи і прийоми формувального оцінювання

З’ясувати рівень засвоєння учнями навчального матеріалу педагогу допоможуть різноманітні методи, прийоми і вправи. Розкриємо сутність деяких з них.

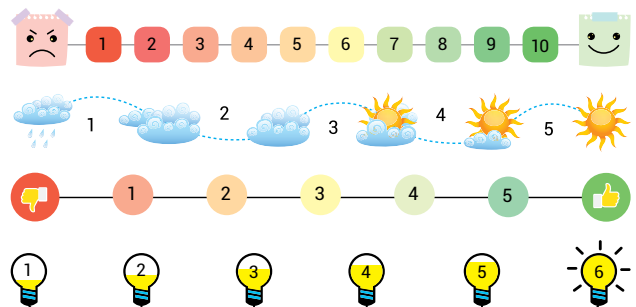
Метод “Жива картинка”

Учні отримують картку (лист, плакат) із зображенням предмета чи явища. За допомогою піктограм або власних малюнків необхідно “оживити” цей предмет і розповісти про його складники/будову, властивості, ознаки, спосіб діяльності тощо. Коли учні оволодіють навичками письма, доцільно запропонувати їм дібрати влучні слова-асоціації до питання, яке обговорюють/розглядають.

Метод “Шкала”

Діти читають твердження, наприклад, “Усе живе на планеті Земля потребує захисту й охорони”. Їм пропонується позначити на шкалі, на скільки вони погоджуються з цим міркуванням.

Зразки шкал

Протягом уроку в ході розглядання теми учні можуть змінити думку й обрати інший показник на шкалі, обґрунтувавши, що саме спонукало до цього.

Такий прийом дає змогу в легкій і доступній формі продемонструвати, що набуття нових знань сприяє переосмисленню поглядів, життєвих позицій.

Вправа “Вірю — не вірю”

Після опрацювання теми педагог пропонує дітям кілька тверджень. Учні визначають, правдивим чи хибним є кожне з них.

Така вправа підходить для аналізу рівня засвоєння матеріалу учнями, спонукає до вільного обміну міркуваннями, створює умови для організації дискусії за змістом тверджень, обґрунтовуючи які, учні зайняли протилежні позиції.

Бажаєте підвищити кваліфікацію?

Завітайте на сайт журналу “Учитель початкової школи”
upsh.com.ua

Відтепер усі охочі мають змогу підвищити свій фаховий рівень за публікаціями авторів часопису — досвідчених учених і практиків.

Переваги навчання онлайн:

- ✓ можливість самостійного вибору програми
- ✓ зручний для вас час навчання
- ✓ інтерактивні завдання
- ✓ можливість опановувати тему поетапно
- ✓ додаткові матеріали з теми

По завершенні навчання Ви отримаєте **СЕРТИФІКАТ**,
що підтверджує успішне підвищення кваліфікації

Охочі мають змогу оприлюднити власний творчий доробок
з опанованої теми й отримати **СВІДОЦТВО ПРО ПУБЛІКАЦІЮ**

З нами навчатися легко!

